

## **Ajaloo riigieksami teemad 2008**

### **EESTI AJALUGU**

#### **1. Eesti ajaloo perioodid, üldiseloostus ja pöördepunktid**

Antud teema eeldab, et õpilased teavad, missugused sündmused viisid Eesti ala ühe või teise riigi koosseisu ning milliseid muutusi võimude vahetumine endaga kaasa tõi. Eksamil ei eeldata üksikasjalist sõdade käigu teadmist. Eksaminand peab tundma administratiivse jaotuse muutumist, kirjeldatavate sündmuste/protsesside ajaloolist tausta, oskama analüüsida kaardil leiduvat teavet, tundma erinevate ajalooperioodide tähtsamaid sündmusi, orienteeruma ajas – oskama paigutada Eesti ajaloo ja kultuuri tähtsamaid sündmusi õigesse ajaperioodi.

Pöördepunktide all mõistetakse eksamil muistset vabadusvõitlust, Liivi sõda, Poola–Rootsi sõdu, Põhjasõda, maailmasõdu ja okupatsioon, iseseisvumist ja iseseisvuse taastamist.

#### **2. Eesti Vabariik 1918–1940**

Eesti iseseisvumise eeldused (olukord maailmas, Venemaal ja Eestis). Iseseisvuse väljakuulutamine. Vabadussõda (põhjused ja tulemused). Tartu rahu. Asutav Kogu. 1920. aasta põhiseadus. Maareform. Eesti Vabariigi tunnustamine ja vastuvõtmine Rahvasteliitu.

Sisepoliitiline ja majanduslik areng 1920. aastatel. Suur kriis (majanduslik, sisepoliitiline, põhiseaduse) 1930. aastate algul. Vabadussõjalased. 1934. a. riigipööre ja vaikiv ajastu. 1938. aasta põhiseadus. Majandusolud autoritarismi aastail. Välispoliitilised suundumused. MRP ja baaside leping. Baaside ajastu.

Kultuuri areng: kultuuripoliitika, hariduselu ja koolisüsteem, kirjandus, kunst, muusika, teadus, teater, sport, elulaad ja olme.

### **ÜLDAJALUGU 20. sajandil**

#### **1. Rahvusvahelised suhted 20. sajandil (1991. aastani)**

Suurriikide liidud 20. sajandi algul. Esimese maailmasõja põhjused ja tulemused. Muutused Euroopa poliitilisel kaardil. Rahvasteliit. Versailles' süsteem ja selle lagunemine.

Lepituspoliitika. Müncheni konverents. MRP.

Teise maailmasõja sõdivad pooled. Atlandi harta. Hitleri vastane koalitsioon. Potsdami konverents. Teise maailmasõja tagajärjed.

Külm sõda. Trumani doktriin. Marshalli plaan. Kriisid ja kriisikolled külma sõja ajal: Berliini blokaad, Korea sõda, Berliini kriis, Kuuba kriis, Vietnami sõda. Võidurelvastumine ja desarmeerimine. Helsingi protsess. Rahvusvahelised suhted 1980. aastatel.

Külma sõja lõpp ja kommunistliku süsteemi lagunemine. Muutused Euroopa poliitilisel kaardil 20. sajandil.

#### **2. Üliriigid 20. sajandil (1991. aastani)**

##### **Venemaa / NSV Liit**

Venemaa 20. sajandi alguses: poliitiline ja majanduslik olukord. Vene revolutsioonid (põhjused ja tulemused). Vene impeeriumi lagunemine. NSV Liidu kujunemine. Nõukogude riigi sise- ja välispoliitika; majandusliku ja ühiskonnaelu iseloomulikud jooned; kultuuripoliitika; igapäevaelu. NSV Liidu lagunemine.

##### **Ameerika Ühendriigid**

Poliitiline ja majanduslik areng 20. sajandi alguses. Isolatsioonism. Majanduslik õitseng. Suur majanduskriis. Roosevelti uus kurss. USA Teise maailmasõja järel: sise- ja välispoliitika; majandusliku ja ühiskonnaelu iseloomulikud jooned; igapäevaelu.

.

## **INIMENE. ÜHISKOND. KULTUUR**

### **Rahvuslik liikumine Euroopas 19. sajandil**

Rahvusliku liikumise etapid. Sarnasused ja erinevused Euroopa rahvaste rahvuslikus liikumises. Rahvusliku aktiivsuse avaldumine Euroopas. Rahvuse sünn, rahvuslik liikumine ja maa ühendamine Saksamaa ja Itaalia näitel.

### **Rahvuslik liikumine Eestis 19. sajandil – 20 sajandi algul**

Rahvusliku liikumise eeldused. Rahvusliku aktiivsuse avaldumise keskused ja tähtsündmused. Rahvusliku liikumise juhid, nende ideed ja tegevus. Venestamine ja uus rahvuslik tõus. Rahvusliku liikumise tulemused.